

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi A.M. i M.S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. I ACa 2466/22,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 28 stycznia 2026 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa 2466/22, nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje A.M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2 500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 9 marca 2020 r. do 28 stycznia 2026 r.;**
- 3. przyznaje M.S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2 500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 9 marca 2020 r. do 28 stycznia 2026 r.;**
- 4. zwraca ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz A.M. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem zwrotu opłaty od skargi;**

5. zwraca ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz M.S. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem zwrotu opłaty od skargi;

6. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie w sprawie o sygn. akt I ACa 2466/22 posiedzenia w terminie 3 (trzech) miesięcy od dnia zwrotu akt;

7. oddala skargę w pozostałym zakresie.

Paweł Księżak Joanna Lemańska Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem oznaczonym datą 8 października 2025 r. A.M. i M.S. (dalej: Skarżący) wnieśli skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu zawisłym przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. akt I ACa 2466/22, wnosząc o:

1. stwierdzenie, że w zaskarżonej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie zaleceń Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach podjęcia w terminie miesiąca odpowiednich czynności, prowadzących do rozpoznania sprawy, tj. rozpoznania zażalenia pozwanego, wyznaczenia rozprawy i wydanie orzeczenia nie później niż w terminie trzech miesięcy;
3. zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz każdego skarżącego kwoty po 10 000 zł i zwrot uiszczonej opłaty sądowej w kwocie po 200 zł;
4. przeprowadzenie dowodów z dokumentów wymienionych w uzasadnieniu, znajdujących się w aktach sprawy zawisłej przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach o sygn. I ACa 2466/22.

W treści uzasadnienia wskazano, że przewlekłość postępowania wynika z braku podejmowania przez Sąd Apelacyjny w Katowicach czynności procesowych i rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Sprawa została wszczęta pozwem, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Katowicach 9 marca 2020 r. Sąd I instancji

wydał wyrok 22 września 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach zarejestrował apelację pozwanej 31 października 2022 r., a apelację powódki 25 listopada 2022 r. Sąd II instancji 22 grudnia 2022 r. przesłał zawiadomienie o składzie. 6 marca 2023 r. wpłynęła odpowiedź skarżącego na apelację, a 7 marca 2023 r. wpłynęła odpowiedź na apelację powódki. Pismem z 19 grudnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach poinformował Skarżącego, że obecnie czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej wynosi około 2 lat od wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego, a 21 marca 2025 r. Skarżący otrzymał informację, że przewidywany termin rozprawy, w referacie wylosowanego sędziego sprawozdawcy, to IV kwartał 2025 r.

Skarżący wskazali, że od kwietnia 2023 r., kiedy stronom zostały przesłane odpisy odpowiedzi powódki na apelację pozwanej, nie zostały podjęte żadne czynności mające na celu rozpoznanie merytoryczne sprawy.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach, w piśmie z 19 grudnia 2025 r. wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz. U. 2023, poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie

albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06).

Z analizy akt sprawy wynika, że przedmiotowe postępowanie zostało zainicjowane pozwem, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Katowicach 9 marca 2020 r. Sąd I instancji wydał wyrok 22 września 2022 r. Od powyższego wyroku apelację złożył pozwany, która 31 października 2022 r. wraz z aktami została przekazana do Sądu Apelacyjnego w Katowicach. Tego samego dnia przeprowadzono losowanie sędziego referenta. 25 listopada 2022 r. wpłynęła apelacja powódki. Zarządzeniem z 20 grudnia 2022 r. wezwano pełnomocnika pozwanej i powódkę do sprecyzowania wniosków apelacji i poinformowano o składzie wyznaczonym do rozpoznania sprawy. Postanowieniem z 10 lutego 2023 r.

sprawdzono podaną w apelacji powódki wartość przedmiotu zaskarżenia i zarządzono doręczenie odpisów apelacji. Odpowiedź powoda na apelację pozwanego wpłynęła 6 marca 2023 r., odpowiedź powódki na apelację pozwanego wpłynęła 7 marca 2023 r. a odpowiedź pozwanego na apelację powódki wpłynęła 8 marca 2023 r. 29 czerwca 2023 r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie zabezpieczenia, który został rozpoznany postanowieniem z 31 lipca 2023 r. Postanowienie to zaskarżył pozwany – zażaleniem, które wpłynęło 7 września 2023 r. i które zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach 23 października 2023 r.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach wystąpiła przewlekłość postępowania.

Sąd Apelacyjny w Katowicach od 23 października 2023 r. do złożenia skargi na przewlekłość, nie podejmował jakichkolwiek czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, a bezczynność Sądu wyniosła ponad 27 miesięcy.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania.

Sąd Najwyższy stwierdza, że wskazywane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach przyczyny długiego oczekiwania na rozpoznanie sprawy apelacyjnej, odnoszące się do znacznego wpływu spraw oraz braków kadrowych, nie uzasadniają zaistniałej zwłoki w rozpoznaniu spornego postępowania apelacyjnego. Nie budzi wątpliwości, że przewlekłość postępowania jest kategorią obiektywną, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki. Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia

systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Odpowiedzialność za przewlekłe prowadzenie postępowania spoczywa na Państwie, nawet wówczas, gdy nie sposób odpowiedzialności za taki stan rzeczy przypisać – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie – konkretnemu sędziemu kierującemu postępowaniem, czy sędziemu pełniącemu obowiązki administracyjne w zakresie organizacji pracy sądu lub wydziału. Przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie wynika bowiem z systemowej wadliwości organizacji funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Należy też stwierdzić, że wskazywane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach przyczyny długiego oczekiwania na rozpoznanie sprawy apelacyjnej, odnoszące się do znacznego wpływu spraw oraz braków kadrowych, choć wyjaśniają powody zwłoki to jednak jej nie usprawiedliwiają.

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżących stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Wskazany przepis określa granice rzeczzonej rekompensaty (2 000 – 20 000 zł), a także stanowi, że wysokość sumy pieniężnej, we wskazanych granicach, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania.

Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się 9 marca 2020 r. i nadal się nie zakończyło, to przyjmując kwotę 500 zł za każdy rok trwania postępowania oraz uwzględniając specyfikę niniejszej sprawy, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącym sumę pieniężną w wysokości po 2 500 zł za okres od 9 marca 2020 r. do 28 stycznia 2026 r.

Jednocześnie, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącym pełnej żądanej przez nich kwoty w wysokości po 10 000 zł. Sąd w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w pkt 1, 2 i 3 sentencji postanowienia.

Podstawę orzeczenia o kosztach sądowych w pkt 4 i 5 postanowienia stanowi art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którym uwzględniając lub odrzucając skargę, sąd z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę.

Na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy w pkt 6 zalecił Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie w sprawie o sygn. I ACa 2466/22 posiedzenia w terminie 3 miesięcy od dnia zwrotu akt.

Paweł Księżak Joanna Lemańska Maria Szczepaniec

[r.g.]